Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

U 85/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjien lausuntoa valtioneuvoston U-kirjelmästä, joka käsittelee komission asetusehdotusta pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla (U85/2022 vp). Kieltoa sovellettaisiin kaikkiin unioniin tuotuihin, unionista vietyihin sekä kotimaisiin tuotteisiin niiden alkuperästä riippumatta. Kielto koskisi kaikkia taloudellisia toimijoita mukaan lukien mikro- ja pk-yritykset.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Suomen Yrittäjät suhtautuu myönteisesti asetusehdotuksen tavoitteeseen edistää Suomeakin sitovien kansainvälisten sopimusten mukaista pakkotyön kieltoa sekä kohdennettua pakkotyöllä tuotettujen tuotteiden poistamista EU:n markkinoilta. Asetusehdotuksen kokonaisvaltainen lähestymistapa on ymmärrettävä kiellon tehokkuuden varmistamiseksi. Laaja soveltamisala näyttäytyy kuitenkin haasteellisena pk-yritysten kannalta.

Asetusehdotus täydentää komission yritysvastuudirektiiviehdotusta (CSDD), jossa pk-yritykset on perustellusti rajattu direktiiviehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Pk-yritykset eivät pysty samalla tavoin hyödyntämään jo olemassa olevia asianmukaista huolellisuutta koskevia prosesseja asetusehdotuksen pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltoa noudattaessaan. Näin ollen pk-yritykset joutuisivat rakentamaan asianmukaisen huolellisuuden prosessit varmistaakseen, ettei asetuksen mukaista kieltoa rikota. Suomen Yrittäjät yhtyy siten valtioneuvoston kantaan ja pitää tärkeänä sääntelyn suhteellisuudesta huolehtimista erityisesti suhteessa pienyrityskenttään. Sääntelyn ei tule tuottaa pk-yrityksille kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Pk-yritysten resurssit tulee ottaa huomioon ja yrityksiä tulee tukea asianmukaista huolellisuutta koskevien prosessien laadinnassa. Suomen Yrittäjät tukee valtioneuvoston kantaa myös siltä osin, että sääntelyn ennakoitavuuden ja taloudellisten toimijoiden oikeusvarmuuden turvaamiseksi neuvotteluissa on kiinnitettävä huomiota myös talouden toimijoille asetettavien velvoitteiden täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen.

Suomen Yrittäjät pitää kiitettävänä, että asetusehdotuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota pk-yrityksiin. Käytännössä Pk-yritysten aseman huomioon ottaminen on kuitenkin jätetty toimivaltaisen kansallisen viranomaisen harkinnan varaan. Riskinä on, että pk-yritysten rajalliset resurssit eivät tule riittävästi huomioiduksi ilman etukäteen määriteltyjä poikkeuksia. Suomen Yrittäjät on huolissaan myös siitä, kuinka unionissa toimiville yrityksille taataan tasapuolinen toimintakenttä. Asetuksen mukaisen valvonnan ja seuraamusjärjestelmän tulee olla tasapuolista ja yhdenvertaista kaikkien jäsenmaiden osalta.

Yritysten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että asetusehdotuksen mukaan viranomaisella olisi todistustaakka sen näyttämisestä, että pakkotyötä on käytetty jossain tuotteen tuotannon ja valmistuksen vaiheessa. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ilmene mitä vaikutusta olisi sillä, että yritys on toteuttanut kaikki asianmukaisen huolellisuusvelvoitteen mukaiset toimet ja tästä huolimatta tutkimuksissa ilmenisi, että pakkotyötä esiintyy jossain tuotteen valmistuksen vaiheessa. Suomen Yrittäjät katsoo, että pk-yritysten ei tulisi kärsiä sellaisista alempien portaiden loukkauksista, joihin niillä ei ole aitoa vaikutusvaltaa ja joista ne eivät ole tietoisia. Asianmukaisen huolellisesti toimineelle pk-yritykselle tuotteiden markkinoilta veto ja hävitys on merkittävä ja taloudellisesti tuntuva seuraamus. Suomen Yrittäjät haluaa edelleen painottaa, että pk-yritysten mahdollisuudet valvoa pakkotyön esiintymistä pitkissä toimitusketjuissa ovat heikot. Pakkotyötä koskevat ongelmat liittyvät usein tuotteiden alkutuotantoon ja sijoittuvat lähinnä EU:n ulkopuolisiin maihin toimitusketjujen päihin. Pk-yrityksillä ei ole useinkaan riittäviä resursseja toteuttaa luotettavaa valvontaa pitkällä toimitusketjussa tapahtuvien loukkausten osalta. Asianmukaisen huolellisesti toimineen pk-yrityksen ei pitäisi kärsiä kohtuuttomasti toimitusketjun aiempien toimijoiden loukkauksista.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Sanna Lempiäinen
Asiantuntija